

Katedra

MARIBOR
LETNIK IX.
ŠT. 8
11. 1. 1969

polnočni pall mall

Ce se Nixon ni osvobodil prakse Eisenhower-Dullesove administracije vojne v Vietnamu ne bo še tako kmalu konec. Največji zločin je prepiranje o obliki sejne mize siti gospodje se kregajo in delijo smehljaje kameram ter fotoaparatom spodaj pa rana vse bolj in bolj krvavi. Sartre, zakaj se ne huduješ na De Gaullea ki s svojimi bolnimi velikofrancoskimi atomskimi bombami zastruplja ves svet letošnje leto naj bo leto boja proti korupciji pri nas rektor zagrebškega vseučilišča pravi da to še ni revolucija če študentje gredo na cesto torej študentje na cesto toda ne razbijat temveč opozarjati na napake v stran s parolami tudi s tisto make love not war kajti ljubezen se ne dela temveč pride sama od sebe v Sovjetski zvezi vre kdo ve če ne bo letos zakuhalo ravolucijo delati je naloga vseh nas toda filozofija zgodovine je dokazala da je utiranje poti s silo rakova pot misel sile nas je prignala na rob samouničenja tudi evolucija je revolucija stari nam ne smejo več krojiti našega jutri oni bodo jutri mrliči naj svetujejo in sodelujejo našega jutri nam ne smejo tudi krojiti mladeniči in mladenke po sili spolitizirani kajti to je zopet nasilno dejanje ki vodi v slepo ulico dovolj je cirkusa na Srednjem vzhodu ni dovolj že Biafra dopustili smo na našem ozemlju napise vse Izraelce je treba pobiti ali res nimamo več morale in etike za svobodo se je treba boriti pod svobodo razumem predvsem svobodo duha telo je lahko brez svobode duh ne more Čehi in Slovaki to dobro vedo a se ne borijo za svobodo so potrebne žrtve ljubi bratje Smrkovsky je junak v novem letu vliva vero in pogum pomembno je ne izgubiti vere Djordjije Vukovića ni več urednik Studenta pojasnila še ni bilo v novem letu ne želimo anarhistov à la Cohn Bendit namesto njega pa želimo še več Dutchkejev toda ne pod zastavo Trockega Stalina in Mao Tse-tunga Mao je naredil že tri revolucije in vselej rešil sebe osemstomilijonov Kitajcev pod škornjem enega človeka paradoks saj res pozabili smo naše južne sosede na oni strani Prokletij v cvetočem gaju Evrope Ted pusti politiko sicer bo stari Irec izgubil poslednjega sina kdor želi na Havaje ali na Luno se naj javi pri potovalni agenciji Inturist ali NASA cene konkurenčne s seboj vzemite suho hrano Vera Nikolić je mrtva živel Djurdja Bjedov krepimo v tem letu bratsvo in enotnost jugoslovanskih narodov toda vsakemu svoje če ne ga ne krepimo ampak slabimo tega se moramo zavedati saj nismo več slon je dejal Tito toda v marsikaterih stvarih smo še a k sreči ne samo mi glej burko na zelenem kontinentu burkež je Costa e Silva tako je če se gredo vojaki politiko saj je pamet v vojski merjena le skozi število zvezdic na epoletah za za nas neprizadete in site je to burka za od lakote umirajoče tam tragedija nasploh se zdrzemo šele ko čutimo vročo sapo na tilniku smo vse preveliki individualisti če bi koren tega pojava odstranili bi bilo dobro zelo dobro čimprej potrebujemo novo Jacqueline in multimi-ljarderja sicer bodo puhloglave dame umrle od dolgočasia ko ne bodo mogle prebirati po kavarnah v Bunte in Neue slanih zgod-bic če želiš presenečenja in avanture, se vsedeš v ameriško potniško letalo in ni treba dvakrat reči da boš preživel vikend na Kubi kdor še nima pralnega stroja mu ni treba več hoditi v Trst ker dobi uvožene že pri nas in še ceneje seveda za devize devizomanija nas še ni zapustila upajmo da ne bomo pričeli graditi turističnih objektov komaj v sezoni sicer še letos ne bomo prelezli dvestotih milijonov dolarjev ne želimo več kulturniških prerekanj na ravni pamfletov v stran s tistim kar je gnilo mir demokraciji

BRACO ZAVRNIK

pomanjkanje sredstev na VTŠ

Ze precej časa lahko opazujemo izgradnjo novega objekta višje tehniške šole v Mariboru, ki stoji ob Koroški cesti. Ker se te dni končujejo gradbena dela na novem objektu, smo obiskali predsednika investicijske komisije na višji tehniški šoli dipl. inž. Dalija Donlaga, ki nam je orisal sedanji položaj višje tehniške šole.

Jeseni leta 1963 se je začela adaptacija in izgradnja objekta A (sedanji učilniški trakt). Šola je prevzela od bivšega investitorja okraj Maribor nedokončano zgradbo, ki je bila namenjena za vaješko šolo. Leta 1965 je bila dograjena sedanja stavba višje tehniške šole v Smetanovi ulici in s študijskim letom 1965/66 se je začelo šolsko delo v vseh prostorih VTŠ.

Problem laboratorijev za elektrotehniški, kemijski in tekstilni oddelek je že zelo star in spremlja šolo že od njenega začetka. Zato se je začela septembra 1964 gradnja novih objektov VTŠ. Objekt D stoji ob Koroški cesti in v njem bodo laboratoriji za elektro, kemijski in tekstilni oddelek. V objektu C bodo predavalnice s fizikalnim praktikumom. Gradbena dela na obeh objektih so se začela istočasno. V letu 1955, ko sta bila oba omenjena objekta že v surovem stanju, so se dela zaradi pomanjkanja finančnih sredstev ustavila. V letu 1956 so adaptirali tudi zahodni trakt, ki ga je do tedaj koristil kovinarski šolski center, iz lastnih sredstev. Tako je imel leta 1956 centralni objekt VTŠ s predavalnicami, učilnicami, risalnicami in knjižnico, ki ima še čitalnico, skupno 5980 m² uporabne površine. Leta 1968 je republiška izobraževalna skupnost zagotovila 4.760.000 din za dokončanje gradbenih del na objektu C in D.

Te dni se je vodstvo višje tehniške šole znašlo pred velikim problemom. Gradbena dela bodo v kratkem končana. Vendar potrebujejo novi prostori oz. laboratoriji in fizikalni praktikum tudi svojo opremo, če hočejo funkcionalno služiti svojemu namenu. Smotrnost in funkcionalnost, da ne navajamo kvalitete, bi se s tem v veliki meri dopolnila. Sedanji »življenjski prostor« šole predstavlja 5980 m² uporabne površine. Vse delo se odvija v teh prostorih, razen kemijskih laboratorijev, ki so še v tujih prejšnjih prostorih. Predvsem je očitna in pereča relativno majhna površina laboratorijev (333 m²), in to samo za en oddelek (gradbeni). Z dograditvijo in opremo laboratorijev bi se skupna uporabna površina zvečala na 8942 m². V prvi fazi izgradnje višje tehniške šole je bilo razmerje med laboratorijskimi površinami proti šolskim 1 proti 9, medtem ko bo s pridobitvijo novih objektov (C in D) to razmerje 1 proti 2 z ozirom na celotno površino. To so sedaj še samo načrti. Za minimalno laboratorijsko opremo bi sedaj nujno potrebovali v objektu C 34.650 din in v objektu D pa 3.748.424 din. Šola že sedaj vlaga vsako leto 50.000 din za nabavo opreme. VTŠ namerava nabaviti elektronski računalnik, ki ga potrebuje za svoje šolske potrebe. Sredstva zanj so zagotovili iz lastnih dohodkov, uslug šole industriji in iz participacij industrije (Konstruktor, Tehnogradnje, Stavbar in Elketkovina). Vendar so ta sredstva premajhna. In spet naletimo na star problem. Šola izobražuje strokovnjake za industrijo, ki pa ji premalo vrača, da bi to delo opravila po svojih najboljših močeh. Od tega bi na koncu imela največjo korist industrija. Samoupravni organi šole so mnenja, da je treba čimprej zagotoviti potrebna sredstva za nabavo najnujnejše opreme.

BOGO CERIN

R A Z P I S

ZADRUGA STUDENTOV IN DIJAKOV, MARIBOR, OB PARKU 5, razpisuje honorarno delovno mesto:

upravnika

POGOJI:

Student(-ka) II. letnika ali absolvent(-ka) mariborske višje šole, ki pozna principe gospodarjenja podjetij ter je vešč(-a) v iskanju stikov z njimi in ki delno obvlada finančno poslovanje.

Za razpisano delovno mesto je pogoj, da kandidatka sklone honorarno delovno razmerje za najmanj eno leto in da obvlada slovenski jezik. Osební dohodki po pravilniku o delitvi osebnih dohodkov zadruga.

Pismeno prošnjo s frekventacijskim potrdilom in kratkim življenjepisom pošljite najkasneje do 25. januarja 1969 na Zadrugo študentov in dijakov.

V 7. številki se nam je na 4. strani v sestavku In za jezdecem sedl... vrnila neljuba napaka. Naslov se pravilno glasi In za jezdecem sedl črna skrb in ne črna smrt, kakor smo zapisali.

Bralcem se opravičujemo.

katedra

LISTI MARIBORSKIH STUDENTOV IZDAJA ODBOR ZŠ MVZ

KATEDRO UREJA UREDNIŠKI ODBOR:
OLGA CERIC, DRAGO JANCAR, IVO RUDOLF,
BRACO ZAVRNIK, JANEZ GUJI, BOGO CERIN (FOTOREPORTER)
GLAVNI IN ODGOVORNI UREDNIK: DRAGO JANCAR
TEHNIŠKI UREDNIK: MARJAN ZMAVC
UREDNIŠTVO IN UPRAVA: ŠTUDENTSKI DOM, OB PARKU 5 - TEL. 22 004 -
CENA IZVODA 50 PAR (LETA NAROČNINA 10 ND. ZA USTANOVE
IN PODJETJA 15 ND) - ŽIRO RAČUN 518-678-548
NAROČENIH SLIK IN ROKOPISOV NE VRACAMO
TISK: CP MARIBORSKI TISK

Skozi p e r i skop

Dr. Bračič je med odmorom konference ZŠ izjavil: »Mariborski študentski odbor je bil edini v Sloveniji, ki je za letošnje leto zahteval manj sredstev kot lani (98 %), medtem ko so nekatere druge institucije zahtevale tudi do 220 % povečanja.« Skupščina se je odločila za vzgojni ukrep: mariborskim študentom 100 %, ostalim pa prav tako.

Upravnik študentskih domov v Mariboru pravi, da je edini vzrok temu, če bodo študentje morali plačevati za stanovanje ekonomsko ceno, nemarnost konstruktorjev novega doma, ki so predvideli za ogrevanje obeh domov mazut. Če bi namreč ogrevali na dobri, stari premog, bi bili letni stroški za 60.000 dinarjev (beri šest milijonov starih) cenejši.

Mi pa menimo: tovariš upravnik, čemu dolžiti projektante in druge? Krivi so le naši pračetje, ki so prišli v naše kraje. Mar bi se naselili za nekaj vzporednikov južneje, pa sploh ne bi bilo treba kuriti!!!

KOCLJIVA VPRAŠANJA

Vprašanje: Vojin Kovač-Chubby je v Katalogu objavil znanstveno natančen popis vseh vrst preservativov, ki se prodajajo pri nas, vendar pa je pri tem izpustil opis italijanskega proizvoda te robe (OLA Termical Superelementsivo), ki se tudi prodaja v Sloveniji. Kaj vi menite o tem? Odgovor: Mislimo, da spodrsrljaj, ki ga omenjate, gotovo občutno znižuje umetniški nivo Kovačevega teksta.

(Kaplje 12—13)

B. Zavrník

Stanovalci (študentke bolj kot študenti) študentskega doma II so problem ohlajevanja hrane po ukinitvi subvencij dobro rešili. Pustijo jih kar na okenskih policah, škoda je le, da marsikateri zavitek konča na tleh.

takšno sodelovanje je nesmisel

Evropski zbor študentskih zvez v Budimpešti je ponovno pokazal paradoksalna razhajanja med evropskimi študentskimi zvezami pod znakom ideološkega razhajanja, predvsem hegemonističnih težaj študentskih zvez držav članic varšavskega pakta, izvzemši CSSR. Najbolj nas je presenetil neposredni in arogantni napad na jugoslovanske delegate, ko so le-ti želeli izraziti svoje stališče o agresiji na CSSR. Vzhodne študentske zveze so tako zopet dokazale svojo neomajano komsomolnost in nesposobnost izoblikovanja stališča študentov, ki jih združujejo, ter pomanjkanje najmanjšega občutka za demokratičnost. Pri tem so šli celo tako daleč, da so napadli vsevprek, kar jim ni pogodu, najbolj pa so napadali jugoslovanske študente, naš družbenopolitični sistem, najbolj pa samoupravljanje. Kot buržujsko in imperialistično so obdolžili tudi napredno študentsko zvezo iz Zahodne Nemčije. Z napadi so celo nadaljevali na sprejemu po zaslanju, tako da so naši in mnogi drugi delegati demonstrativno zapustili prizorišče.

Dogodki v Budimpešti so tako potrdili pravilnost resolucije, sprejete na nedavnem posvetovanju o mednarodni politiki ZŠJ, v kateri je med drugim rečeno, da naj odslej sloni mednarodna politika ZŠJ na bilateralnem sodelovanju, saj se o ideoloških in drugih vsedravnih mednarodnih problemih ne da za sedaj pogovarjati tako, kot so se pogovarjali v Budimpešti. Tako niti niso mogli sprejeti sklepne poročila in se dogovoriti o naslednjem zboru, ki bi sicer bil v položaju, ko so evropski študentje razdeljeni v dve blokovski združenji, Mednarodni zvezi študentov in mednarodni študentski konferenci, nesmisel in onaniranje.

Želite bivati v stanovanju, ki je

- UDOBNO,
- SODOBNO,
- PRAKTICNO?

Morda ste se odločili celo za lastno hišico? Iščete primeren projekt ter ceneno in kvalitetno izvedbo?

Vsem vašim željam bomo radi ugodili.

Obiščite nas!

STAVBAR — MARIBOR

Iz članka Igorja Zoriča: Quot capita tot sententiae v eni prejšnjih Kateder je razvidno, da materialisti še vedno očitajo vernim ljudem, da so idealisti v filozofskem pomenu besede. Zorič pravi: »Idealisti negirajo primarnost materije in možnost spoznanja objektivnega sveta«. Takšen idealizem zavračajo seveda tudi verni ljudje. Le kar zadeva primarnost materije, pravimo, da je materija plod Božjega stvaritelstva. Kar se pa tiče možnosti spoznavanja objektivnega sveta, pa verni ljudje nismo idealisti, kakor so to bili nemški idealistični filozofi, temveč smo realisti. To se pravi, da smo verni ljudje v tem pogledu v glavnem soglasni z dialektičnimi materialisti in z njihovimi razlagami o možnosti spoznavanja objektivnega sveta. Pravimo namreč, da ni materija odvisna od našega spoznanja, temveč smo mi pri spoznavanju od nje odvisni.

Lahko bi k predstavi realističnega svetovnega nazora dodal nekaj o materializmu in idealizmu v etičnem pomenu besede. V tem pogledu pa so idealisti vsi tisti ki se borijo za neke ideale. Iz tega stališča so dialektični materialisti v neki meri bolj idealisti kot mi verniki, ki naj bi bili idealisti. Verni ljudje-realisti

računamo tudi s človeškimi slabostmi, zaradi katerih se ta dostikrat ne ogreva za ideale. Tu gledajo dialektični materialisti na človeka skoraj utopistično, ker menijo, da so ga pokvarili nezdravi družbeni odnosi in da bo postal dober, ko bo delal v pravičnih družbenih odnosih.

Mogli bi torej reči: v metafizičnem pogledu smo verni ljudje idealisti, ker priznamo boga pred materijo, v filozofskem ali spoznavnoličnem pogledu pa smo verni ljudje realisti.

Isti avtor trdi, da ima vera dva bistvena izvora:

- I.: nemogućnost pojasnitve prirodnih
- II.: občutek konflikta med osebnimi
- III.: občutek konflikta med osebnimi in družbenimi interesi in iz njega izvirajoči občutek odtujenosti.

Kar zadeva prvi izvor, gre za vprašanje, zakaj nekaj je, zakaj ni nič in zakaj je takšno, zakaj ni drugačno. Na ta vprašanja človek ne more odgovoriti brez — Boga. Kar se pa tiče razumevanja prirodnih pojavov samih, je pa razloček med primitivnim človekom in strokovnjakom na specialnem področju relativno majhen. Prirodnih pojavov, katerih v svojem času ni razumel recimo Einstein, verjetno ne razumejo

tudi današnji materialistični filozofi in sociologi. Drugi koren religije, katerega navaja avtor v svojem članku, ni toliko v konfliktu osebnega in družbenega, ampak v občutku odvisnosti od nekoga, ki se javlja v občutku podarjene eksistence. Vse to ni odvisno od človekovega razvoja in zgodovinske situacije, ampak bodo ta dejstva verjetno vedno ostala. Po načelu zadostnega razloga pa vodi to človeka do prepričanja, da Bog je. Ko pa pridemo do prepričanja, da Bog je, pa zavzamemo do njega določen odnos — religiozen odnos. Nekdo, ki Boga le priznava, še ni religiozen, mora tudi v dejanju težiti k njemu. In šele to drugo je religija v pravem pomenu besede.

Opozoriti pa moram na definicijo Boga. Verjetno ima vsak človek nekoliko drugače definirano to besedo. Precej od teh »bogov«, ki jih je po starem izreku: »Quot capita tot sententiae« verjetno prek milijardo, pa je mogoče zanikati. Težko bo pa kakšen materialist po čitanju Marxovih del odfilozofiral predstavo o Bogu človeku, ki je več let razmišljal in pilil svojo sliko Boga.

Za sklep še misel, da je do ateizma enako daleč kot do vere v Boga. Stropnik Herman

Slučajno sem zasledil v zadnjih številkah Katedre nekaj člankov Igorja Zoriča, M. M. Seruge in H. Stropnika, v katerih kot kaže, ljubi kopja okrog vprašanja religije, njene vloge in pomena v našem prostoru in času. Povod za polemiko je bil članek I. Zoriča Semeniščnik, v katerem — v glavnem oboja odnos družbe do mladih nadarjenih ljudi, ki jih z vabilnimi ponudbami pridobi Cerkev zase. Sledeča odgovora M. M. Seruge in H. Stropnika, nato zopet replika I. Zoriča in končno replika repliki Idealist in realist H. Stropnika na Zoričev članek Quot capita tot sententiae. Kolikor sem pravilno ocenil stališča posameznih udeležencev besednega troboja, skuša I. Zorič polemizirati s stališča marksizma, H. Stropnik s stališča religije, M. M. Seruga pa se je, kot je videti, ravnala po Shakespearovem načelu, da je najboljša tista drama, v kateri imajo vsi junaki (vsaj delno) prav, torej zagovarja nekakšno »dvostranost«. Branje omenjenih člankov mi je — brez obzira na njihove hibe — nudilo neobičajno duhovno okrepčilo. Da ne diakocepim — strinjam se z osnovnimi postulati in argumenti, ki jih navaja I. Zorič v odgovoru na članka M. M. Seruge in H. Stropnika. Kot človek, ki se skromno, laično že precej časa zanima za marksizem, bi si ga dovolil opozoriti le na neko stvar bolj tehnične kot pa vsebinske narave. Gre za spodrslij pri citatu, ki ga pripisuje I. Zorič Marxu (— »Kritika religije je torej v kilci, je kritika, solzne doline«). Citat se pravilno glasi: »Kritika religije je torej v kilci kritika — solzne doline, katere oreol je religija«, in ga bo avtor z malo truda našel na strani 73 H. Stropnika, katere avtor je F. Mehring. Prepričan sem, da je bil tudi Marx istega mnenja o tej stvari in da bi tudi on kdaj lahko rekel to, toda slučajno ni, in zvesti moramo ostati dejstvom.

Sicer pa, pero sem pravzaprav zastavil zaradi nekaterih trditve, ki jih lansira H. Stropnik v članku Idealist ali realist. Mislim, da so te trditve popolnoma nezdružljive z marksizmom in tudi ni mogoča nikakršna »dvostranost«, kot bi to imenovala M. M. Seruga, kot ni mogoča dvostranost npr. pri Pitagorovem izreku. Da, mi dialektični materialisti še vedno očitamo vernim ljudem (in jim tudi vedno bomo), da so idealisti v filozofskem pomenu besede (v nefilozofskem, v vsakdanjem pomenu besede so namreč verni ljudje pogosto večji materialisti, kot smo mi ateisti). Cenjeni občan Stropnik kot kaže precej podcenjuje inteligenco svojih borečih soobčanov, ko jih skuša odpraviti s tako poceni sofizmi, kot je ta o primarnosti materije, ki da je oni (t. j. verni ljudje) ne zavračajo, pravilo je, da je materija plod Božjega stvaritelstva! Ali se hočete strinjati z menoj, cenjeni H. Stropnik, da val verniki smatrajo, da je bog duh, misel, univerzalno prapločilo vsega? Torej je moral biti najprej bog (t. j. duh, misel), da je lahko materija — plod Božjega stvaritelstva? Da? No, kako morate se trditi, da ne negirate primarnosti materije, če pa predstavljate nekakšnega boga, ki da je ustvaril materijo.

Cenjeni občan H. Stropnik skuša nas — njegove soobčane — prepričati tudi, da on in vsi drugi verni ljudje nikakor niso idealisti, marveč realisti. Dajte no, dragi Stropnik, saj to je vendar že skoraj logični nonsens. Če bi namreč vi bili vsaj ma-

lo realist, ne bi nikdar napisali kaj takega v upanju, da vam bo kdo to verjel. Če ste hodili v šolo, se boste gotovo spomnili, da so že, odkar obstaja ta problem, delili ljudi na dva osnovna tabora glede na njihov svetovni nazor, to je na njihov odnos do sveta: na idealiste in na materialiste. Najbolj karakteristično za prve je, da priznavajo poleg objektivne realnosti še neka izvenčloveška in izvenprostorska božanstva, ki vladajo nad nami in ki so za nas nedoumljiva. Materialisti pa se opirajo na empirična dejstva in ne priznavajo ničesar, kar bi obstajalo izven objektivne realnosti, ki nam je dana preko čutil in ki jo ta naša čutila kopirajo, odražajo. Ta delitev po tem osnovnem kriteriju je splošno priznana. Dejstvo pa je, da skušajo idealisti, ko čutijo, da se jim pod bobnenjem vesoljskih raket in obrnjenju elektronskih računalnikov v drugi polovici XX. stol. majojo tla pod nogami, sebe prikazati kot realiste. Šibka točka takega početja je le v tem, da takšne razdelitve ne priznava razen njih samih nihče drug ... Mi bomo torej še naprej ostali zvesti »stari« razdelitvi in bomo vse pripadnike raznih religij slej ko prej šteli med idealiste, pa če jim je to prav ali ne.

Potem ko je H. Stropnik sebi dopustil svobodo, da je vse idealiste prekrstil v realiste, je bil seveda samo še kratek korak do trditve, da so verni ljudje v tem pogledu (namreč glede možnosti spoznanja objektivnega sveta) »v glavnem soglasni z dialektičnimi materialisti«. Dalje piše: »Pravimo namreč, da ni materija odvisna od našega spoznanja, temveč smo mi pri spoznanju od nje odvisni.« Jaz pa pravim, da to, kar ste izvolili napisati v tem pogledu, precej boljše pa pomanjkanju logike in preproste jasnosti. Če pustimo ob strani to, kar pa odkrito povedano, ne razumem, kaj ste hoteli povedati s tem, da smo mi odvisni pri spoznanju od materije, ostane še vedno nerešeno tisto, v čemer ste »v glavnem« soglasni z nami, dialektičnimi materialisti. Neki v našem traktatu ste napisali, da »je materija plod Božjega stvaritelstva«. Za Boga trdite, da je neskončen, večni, povsod prisodot, ad infinitum, skratka, nedoumljiv v svojem bivanju in snovanju. Če je torej vse vesolje plod ustvarjalnega akta nekega a priori nedoumljivega bitja, potem je njegova struktura za nas prav tako nerazumljiva kot on sam. Nam preostane le še, da ponižno stojimo pred čudom ustvarjanja in da v vsakem naravnem pojavu, ki mu še ne vemo vzroka, vidimo njegovo genialno roko oz. misel. Podobni smo domačinu iz porečja Amazonke, ki ga postavimo pred televizor. Zanj je televizor kozmos v malem, zanj smo mi bogovi, ki smo ga ustvarili in katerega delovanje presega njegove spoznavne zmožnosti.

Dialektični materializem pa trdi ravno obratno. V vesolju ni nekakšne božje previdnosti, so samo slepo delujoči naravni zakoni. Dopustite mi, da zaradi večje jasnosti, da ne bi bilo nesporazumov, pogledamo, kaj pravijo o tem klasični marksizma. Citate navajam izključno iz pedagoških razlogov, ker imam vtis, da vi sami jadrate v temi in iščete trdno oporo: »V prirodi so ... le slepe, nezavedne delujoče sile, ki učinkujejo druga na drugo in v medsebojnem učinkovanju teh sil se uveljavlja obči zakon. Vsem, kar se dogaja — ... — se ne dogaja nič kot hoten,

zavesten smoter.« (Engels: Ludwig Feuerbach, Ljubljana 1945, CZ, str. 40) »Kajti edina (podčrtal V. I. Lenin) lastnost materije, ki jo priznava filozofski materializem, je, da je objektivna realnost materije, ki jo priznava filozofski Lenin.« »Materializem in empiriokritičizem, CZ, 1956, str. 283 in dalje.)

Mislim, da je dovolj. Če ste v glavnem razumeli, kaj sem hotel povedati, potem morate priznati, da stojita, kar se tega vprašanje tiče, marksizem in religija na diametralno nasprotnih stališčih. Religija namreč zagovarja agnostičizem, medtem ko ga marksizem a priori odklanja. Vaše razpredanje o etičnem pomenu besede »materializem in idealizem« sloni na samovoljno izbranih predpostavkah. Kje ste npr. pobrali »resnico«, da dialektični materializem »ne računamo« tudi s človeškimi slabostmi? Tega sicer niste zapisali, verbiis expressis, toda ta trditve je implicitno v trditvi, da verni ljudje — realisti računajo tudi s človeškimi slabostmi. Vedno znova in znova ponavljamo, da gradimo socializem za človeka iz mesa in krvi, z vsemi slabostmi in napakami in ne za nekakšen ideal iz knjig, za element statistične populacije.

Mi, dialektični materialisti, da gledamo na človeka »skoraj utopistično«, ker menimo, da so ga »pokvarili« nezdravi (1) družbeni odnosi in da bo postal dober (2), ko bo delal v »pravičnih družbenih odnosih«! Pojdite, no, dragi vernik—realist, tako naivni pa zopet nismo! Mimogrede, dovolim si vas opozoriti na manjši lapsus linguae, ki se vam je primeril pri pisanju gornje trditve. Nasprotno od zdrav je — če se izvolite spomniti iz lingvistike — nezdrav (primer: zdravi — nezdravi družbeni odnosi) ne pa pravičen, kot ste izvolili napisati vi. »Zdravi družbeni odnosi« so neznanstven pojem in z njim marksistična sociologija ne operira. Govorimo o pravičnih in nepravičnih družbenih odnosih.

Torej mi ne »menimo«, da bodo ljudje kar čez noč postali dobri kot jagnjeta, to bi bilo popolnoma neznanstveno, nedialektično, skratka idealistično gledanje na stvari. Mi samo trdimo, da če se bodo odpravili izkoriščevalski odnosi in kričeče socialne in vse druge neenakosti, da bodo takrat porezane korenine družbenim odnosom, za katere je značilen izrek: homo homini lupus.

Ze drugič sem prisiljen iz čisto pedagoških razlogov citirati tokrat vas samega. Ogledite si te citate iz vašega traktata enega ob drugim (in natura so seveda zabrisani s kontekstom).

»Takšen idealizem (t. j. idealisti negirajo primarnost materije« ... opomba U. V.) zavračajo seveda tudi verni ljudje.«

»Mogli bi torej reči: v metafizičnem pogledu smo verni ljudje idealisti, ker priznamo boga pred materijo ...« Cenjeni avtor teh trditve, kot vidite, ste se znašli v lepi kaši. Obe trditvi sta v očiti kontradikciji. Sami sebe negirate. Toda ne krivite mene! Moja malenkost je samo dovolila si opozoriti vas na očito neskladje v drugače elegantnem toku vašega rezoniranja.

Toda izgleda, da je v nadaljevanju vašega pisanja vedno manj elegancije in logike, zato pa toliko več samovoljnih miselnih konstrukcij in spekulacij. Vi si npr. dovolite, da vse neznane prirodne pojave reducirate na vprašanje »zakaj nekaj« (Nadaljevanje na 6. strani)

kriza časa ali zavesti?

Razmišljati se še ne pravi trditi in postavljati eksaktne resnice. Razmišljati pomeni hoditi med tistim Je in možnim in slediti resnico, ki je eno in drugo.

B. Rendlay

Kaj je privedlo do tega, da se sprašujemo ali naj govorimo danes pri nas o krizi časa ali naše zavesti. V prvi vrsti nedvomno vihar, ki so ga povzročile razmere v naši literaturi (mlajši) kot nemorala, nihilizem, ničenje naše NOB, dehumanizacija dobrega človeka itd. Nobenega dvoma ni več, da je kriza prisotna v vsej ostrini in da od časa do časa udari na plan. Ali se pokaže kot generacijski konflikt ne glede na področje ali kako drugače, ni važno. Važno je, da se je zavedamo in ji damo možnost, da si sama izbere pravo rešitev. Potlačiti jo, pomeni zapreti jo v novo kletko, ki bo držala nekaj časa, nas pa za nekaj prikrajšala, ker bosta v nas prisotna strah in čuječnost, da se znova ne pojavi — pomenila bo zavoro. Dejstvo je, da se kriza časa pojavi najprej v miselnih tokovih kot reakcija na dani trenutek. Ni tudi čudno in ne novo, da je literatura za take stvari še posebno občutljiva.

Danes lahko brez dvoma govorimo o generacijskem konfliktu, ki pogosto vodi do krize in miselnih razdorov in ki se je pojavil že večkrat, vendar kot kaže, danes v izredno ostri obliki. Revolte neke generacije proti morali, ki je morda le nekaj pripomoček ali delen izraz, pa ima na drugi strani še globlji pomen. Upor zoper neko tradicijo, upor zoper tradicionalni heroizem, ki ne priznava napak in prerašča v mit. Upor zoper to tradicijo, ki skuša ujeti neko cijo v svoj miselni okvir, ki ni nič drugega kot zgodovinski.

Slovenci nimamo svoje lastne zgodovine. Vsa naša zgodovina je vpeta v okvir, kjer smo predstavljeni del zgodovine neke večje enote. Naša zgodovina in zgodovina države se pričena šele z NOB. Tu smo šele postali ne samo zgodovinski objekt, marveč tudi kreator, subjekt. Po tej prelomnici smo dobili dve glavni generaciji: starejšo ali vojno generacijo, ki je v NOB sodelovala z mlajšo generacijo. Takoj s tem pa smo dobili tudi konflikt, ki vodi do upora. Primer: prvi odmik med temi generacijama se je pojavil v literaturi petdesetih let. Nekako v istih krogih kot danes — v kulturnem območju. Zajčeva pesniška zbirka »Požgana trava« predstavlja nem in vendar dovolj glasen upor, ki potegne za seboj skoraj vse ustvarjalce, proti kramparski poeziji in beg v sfere intimnosti, v svet ogroženega jaza, v nasprotno skrajnost kot jo še predstavlja Zupančič z zbirko »Zimzelen pod snegom« in vsa pesniška bera do približno petdesetih let, ki je domala vsa v znamenju akcije vzpodbudništva in himničnosti. Pojavi se eksistencialno ogrožen človek, pojavi se alienacija.

Kaj je vzrok alienacije? Predvsem struktura življenja, dela, politične aktivnosti in organizacije, ki jo prinese čas in ne navsezadnje človeška slabost zoperstaviti se teku tega razvoja, ki človeka razčlovečuje v smeri objekta. Človek namreč postaja v vse večji meri odvisen od stroja, od silovite dinamike v kateri izgublja svoj prvinski položaj subjekta. Človek pa danes hoče biti in ostati subjekt Bori se za vlogo, ki mu grozi čas odvzeti. Zakaj biti subjekt pomeni biti kriterij in s tem cilj vsemu kar ni subjekt. Priznati kriterij zunaj sebe, pa čeprav zgodovinski, se pravi pristati na podložnost objekta, na platformo jaz-nekriterij. Biti subjekt pa se pravi biti tudi svoboden, duhovno svoboden in ne vpet v neki okvir, ki utesnjuje. Samo svoboden človek je lahko ustvarjalen in revolucionaren.

Z gotovostjo lahko trdim, da je danes naš pogled še vedno usmerjen za dve tretjini dolžine pogleda nazaj in le za eno naprej. Danes, ko meje skoraj ne predstavljajo več nobene ovire, ko smo pred nekim internacionalizmom, je tak pogled navzdržen, še posebej če se pojavi kot zavora vzponu neke generacije, ki ni bila udeležena v NOB. Upam si trditi, da konflikt, ki je nastal, ne poskuša izničiti boja in zgodovine, marveč le premestitev tja, kamor spada. Zgodovina zaradi tega ne bo izgubila prav nič na veljavi in ugledu, ker dejstva in teža dogodkov vedno ostaneta. Izničenja v tem primeru ni.

Nihče ne negira herojstva in zaslug NOB-ja, narobe, vsi to priznamo obenem pa hočemo pokazati, da ima vsaka vojna dve plati in da ne moremo večno živeti s pogledom uprtim v preteklost (na tisto samo neomadeževano plat), pa naj je še tako slavna in herojska, ne moremo pristajati na večni mit, ker čas tega ne dopušča.

NOB ni enkratna, edinstvena in neponovljiva zasluga starejše generacije, saj bi isto bili pripravljene storiti tudi mi danes, če bi bilo potrebno. Na to resnico vedno pozabljamo.

Kdor je sodeloval v tej borbi bodi vekomaj blagoslovljen. Zakaj? Mar smo potemtakem res sami krivi, če se ni smo rodili prej? Upor obstaja edino v tem povičevanju (pretiranem) in mitiziranju nujnosti zgodovinskega trenutka. Sama nujnost pa nikoli ne more biti herojska. Herojsko je lahko le popolnoma zavestno dejanje.

»Za to (NOB) se ni odločil (Kocbek) predvsem na podlagi logičnega sklepanja, ampak je bila ta odločitev utemeljena na resnici časa.« (Spomenka Hribar — Iz resnice časa — Problemi 65/66). Marsikdo se torej ni odločil in odšel v partizane na podlagi logičnega sklepa, ampak je bila ta odločitev pogojena v danem trenutku in emociji, ki ju je postavil čas. Kdo lahko trdi, da taka resnica časa ali trenutek ni več možen in da se tudi mi ne bi odločili za isto stvar. Odgovor ni potreben.

Za naš razvoj je značilna dinamika, ki jo po pravici in neopazno oklepa spomin na NOB. Le-ta pa je v tem času prerasla v heroizem in celo mit in je domala prestopila normalne okvire in v današnji situaciji vstopila v človeško vsebino ne več kot zgodovinski trenutek, ampak kot vsebina, ki je izgubila že tudi prave konture resnice in o-strine vojne kot take. In to je pripeljalo do konflikta.

Ta konflikt pa je pripeljal do revolte, ki je v nekem trenutku (na zunaj) res ničenje (ne izničenje), poskus potisniti ta oklepajoči okvir na stran ali pa ga prisiliti, da stopi na realna tla. Z drugo besedo predstavlja to, recipročno ničenje, v bistvu le postavitev neke stvari na njeno pravo mesto s pravo oceno, ne pa njene absolutne negacije. Ničenje, ki ne pomeni destrukcije marveč neko realiteto. Ker pa se lahko konflikt pokaže v eni ali drugi obliki, ni mogoče, da se je izrazil deloma tudi kot moralni konflikt.

Posledica osveščanja v neki dani situaciji pa je tudi alienacija in nihilizem. Tudi ta odmik od tradicionalizma, optimizma nakazuje neko novo kvaliteto, ki bo slej ko prej sledila — je torej v svojem bistvu prav tako konstruktiven, ker predstavlja fazo prehoda. Z drugo besedo, tudi ta nič ali nihilizem, je tvoren, ker pomeni že zarodek nečesa novega. Ni torej nikak Baubau, ampak razumljiva razvojna faza.

Obstajajo tudi skrajnosti, ki pa se bodo nujno v tem zgodovinskem trenutku SAME in ZAGOTOVO obrusile. Tudi to je nujnost in razumljivo. Manj razumljivo pa je, kako so lahko te stvari vzbudile ne samo razburjenja ampak tudi škandal, ko je vendar jasno, da se bodo morale urediti same po sebi zaradi nujnosti. Je torej to samo kriza časa ali pa tudi naše zavesti, ko ne moremo razumeti razvoja?

A propos: Zakaj izzove pri nas samo kulturni škandal toliko prahu? Imeli smo še večje škanđale, ki jih bomo Slovenci težje občutili kot tega. Razburjamo se zaradi denarja, ki gre za Tribuno, Katalog, Probleme itd. Prav. Kdo je povzdignil glas ob gospodarskem škandalu EKK Velenje? Ni šlo za nekaj milijonov — za milijarde! Kje so bili podpisniki, da bi bili plat zvona in pokazali na krivce? Če res kje, tu bi bila potreba! Po pravici — razočarali ste nas!

F. HEDL

intervju z brankom rudolfom

Katedra: Kaj sodite o »Katedri«?

B. R.: Studentski listi so mi nasploh simpatični. Gotovo da je v njih najti dovolj navadnih predrznosti, »važnosti«, resničnih nesmislov (kakor npr. »pesmi« iz navadnih tiskarskih znamenj &, %, \$, +, !, ? — itd.), ali pa modnih (zato pa prav nič modernih) neokusnosti. Vse to pa ne pomeni toliko. Pleve bo odnesel veter, nekaj zrnja pa bo ostalo. Žal — moja generacija nikakor ni imela takih lepih možnosti objavljanja.

Katedra: Kaj sodite o lastnem sinu Frančku?

B. R.: Seveda se veselim njegovih zgodnjih in sorazmerno prav lepih uspehov. Želim samo, da bi tisto, kar v njegovih delih tudi jaz cenim, dognal in razvijal dalje. Ugotavljam pa, da se glede njega nekateri kritiki nikakor niso izkazali s pronicavostjo znanja. V dramatikah mu je

npr. nekdo pripisal »očij« pl ne pozna, prezrl pa je Katedra: Kaj sodite o d nji B. R.: Da se rodi na las, k v zgodnjih razvojnih letih povprek prav nič druga živahni, sprejemljivi, v aju odprte glave. Vem, ker š val — pred kratkimi leti ov reveže, ki so jih že v za r ali pokvarili s čim podo. N dje precej presegajo potek potem razvijajo sami.

Katedra: In kaj jih, po v dobre lastnosti?

B. R.: Zamotano vprašanje šola, skorajda vsa usmerst (nekaj ga zelo cenim), mok stoljubljen, ob sprtih ali pev nes razširjena moda kuru kost današnje reklamne, rš Zmešanost v pojmi, kipa temveč je žal »v Zraku«.

Katedra: Kaj imate, na per B. R.: Vprašajte me raka pouka je npr. zelo maloz lo — kar ga pa je, je ne n boljši, kakor v mojih gzi npr. pouk modernih jezika zelo obžalujem krivično r gimnazije, ki je »začenš M pomembnih mož. Latinšči

Lesene gobe

angleščine in francoščine sem se kasneje lotil teh poudarek na telesni vzgo sploh imajo primerne telou pouk jezikov, kakor realn treba povezati z doživljanj rani. To velja tudi za fiziku telesno vzgojo npr. po h atletov in boginj! Za kaj k tudi danes ne marajo vet astronomija, kemija itd. da je narava tudi le pa, r nost posreduje doživljanje njej — pa je prek teh lep r nost, samega sebe in zgov pomenu: filozofijo. Nikoli mlad bruc v Zagrebu sko prvič zagledal Jupitra in n zaben doživljaji!

Katedra: Ali se niste oddal če sem prav razumel — hel B. R.: Ne, mislim, da nisem več na široko kritiziral žakt fije in podcenjevanje spobr naših šol in programih, kic brez prave duševne »hran ljudi pri nas sploh ne ve, a materializem itd.

Katedra: In kaj mislite o B. R.: Grozota! Kasneje je v dem šele treba dokazati, da in prazen in tudi ni kriv ve našnjega »socializma«. Vam se mi je pred leti bridko c kakršnega se je moral uči tako, kakor si nekateri dan fantastično učeni in že takov Katedra: Torej ste mnenja, d sam kriv duševne puščobe, zdi naravna?

itapliv Pirandella, ki ga sploh
B. R.: Tega je seveda še več.
daj mi mladini?
s kakršna se je včasih. Tudi
stihiso mladi ljudje nasploh in
ga kakršni so bili nekoč. So
zaju čisti, odprtega srca in
in še mimogrede sam poče-
tovo da je treba odšteti tiste
goli mladosti preveč preplašili
B. R.: Nasploh pa taki mladi lju-
dvček odraslih, v katere — se

van mnenju, kviri, da izgubijo

ni mnogokaj. Očitno so krivi —
rjost v našem šolskem sistemu
mokrat dom (za mnoge nego-
pare več zaposlenih starših), da-
ltoštne sile, pošastna pleh-
išna industrializirane dobe.
pa ni kriva sama mladina,

proti današnji šoli?
aj kaj mi je všeč. Likovnega
za moj okus mnogo prema-
dno prav dober, neprimerno
izjizjskih časih. Prav tako je
kona kar lepi višini. Seveda pa
rititev mariborske klasične
Miklošičem vzgojila toliko
bi prišla zelo prav pri pouku

M. Pfeifer

meni je zelo pomagala, ko
likov. Prav tako me veseli
seveda, kjer je mogoče in
onice itd. Ampak — vse to,
predmetov, bi bilo seveda
ki ga imajo mladi ljudje
kulturo. Celó na srednji šoli za
nikih ne višijo kipi grških
nega ni denarja! Naše šole
da naj biologija, fizika,
mladim ljudem dopovedujejo,
prav čudovita, da lahko zna-
čudes, ki so lastna samo
mogoče spoznati tudi umet-
dino človeštva, v duševnem
bom pozabil, kako sem kot
od precej močan daljnogled
nigove mesece. To je bil nepo-

ali od predmeta? Saj ste —
deli kritizirati šolo?
Mogoče, sem samo malo pre-
tino precenjevanje faktogra-
nosti doživljanja v sistemu
to prenatrpani, pa dostikrat
tice vrednosti. Npr. večina
aj je poljudna znanost, kaj

marksizmu v naših šolah?
večini primerov mladim lju-
marksizem nikakor ni pust-
leh mogočih deformacij da-
dobro znani Vladimir Gajšek
fotožil — nad marksizmom,
t Dal si je pa dopovedati —
ne da jo, ker so tako tako
oste vedo!
da je tudi velik del mladine
kateri se je znašel in se ji

B. R.: Nedvomno! Čeprav so — ponavljam — za negati-
vizem, snobizem, nihilizem, nasploh za izgubljenost mla-
dih ljudi — in celo samomorilskih nagnjenj — pretežno
krivi odrasli (pač po našem sistemu, kjer nihče nikoli ni
ničesar kriv), zadene del krivde tudi še odrasle mladine-
ce — ljudi, včasih stare tudi šestintrideset let in čez!

Katedra: Tudi te imenujete mladince?

B. R.: Da! Ker se tako vedejo. Dvajsetletniku pristoji
dvajsetkrat več drznosti kakor tridesetletniku. Takrat je
še odpustljiva, kasneje postaja krivda. Končno. Današnji
mladi ljudje znajo pogostokrat vsaj še en svetovni jezik.
Zakaj več ne berejo, zakaj ne sedijo pri knjigah in raz-
mišljajo? Mišljenje je prav tako naravno kakor obje-
manje in improvizirano boksanje, včasih celo bolj korist-
no. Danes imajo radio, televizijo. Plehkost ni potrebna.
Katedra: Torej se končno le pritožujete nad delom, re-
cimo »odrasle mladine«?

B. R.: Res je. Tista odrasla, že »uspešno pokvarjena«
mladina mi večkrat gre na jetra. Recimo. Nekdo napiše
ljubezensko zgodbo. Ampak glavnemu junaku manjka
predvsem to, da je pust in prazen, agresiven, in hkrati
dolgočasen človek. Ničesar prav ne ve, zato tudi nič pra-
vega noče. In taka neskončna duševna puščoba se zdi
avtorju tako naravna, kakor recimo sonce, dež ali toča.
Ne pomisli, da je s takim opisom tudi sebi dal slabo iz-
pričevalo. Ali pa. Nekdo napiše komedijo — dramo, o pu-
ščobi učiteljevanja neke visoko v hribih. Po mojem pre-
tirava. Recimo. Tudi jaz sem v »brezposelnem letu« 1930
dosti hodil po Pohorju in vem, da je npr. za naravoslovca
— pa tudi za etnografa — čudovito zanimivo. Kamni,
živali, rastline, o vsem bi bilo še mogoče napisati knjige,
pa tudi o ljudskih običajih in tekih. Meni so npr. ostale v
spominu prelepe smaragdno zelene alge iz enega izmed
Šentlovrenških jezerc. Tako, recimo »šnakšneperleinstvo«
gotovo ni za vsakega, pač pa — nedvomno — pomaga do
duševne vedrosti, ki je pa avtorju tako rekoč neznan,
ker se je usmeril pretežno v spolnost.

Katedra: Ne mislite, da je današnja spolna svoboda ko-
ristna?

B. R.: Po domače povedano: nas so včasih preveč držali
na vajetih, vas pa premalo. Oboje ni dobro. Svoboda je
imenitna reč za zrele ljudi. Za nezrele je smrtno nevar-
na, kakor najlepša planina za neizkušenega plezalca.

Katedra: In se izkušenj ne pridobi — prav z izkušnjami?

B. R.: Imate prav. Ampak potrebne so kultura, vest in
odgovornost. Kaj pa to pomeni, tega ravno vam mladim
v razvojni dobi niti ni treba posebej razlagati.

Katedra: Vi ste ravnatelj umetnostne galerije. Ste zado-
voljni z delom svoje ustanove — posebej glede na mla-
dino?

B. R.: Bil bi slep, če bi bil zadovoljen. Večkrat smo pri
nas imeli prelepe, prav svetovno pomembne razstave, re-
cimo take umetnosti Daljnega vzhoda, originalne Rem-
brandtve in Rubensove risbe, grafike Norvežana Mun-
cha, ali pa — da navedem nekaj modernega — Rauschen-
bergove grafike k Dantejevemu »Peklu«. Pa tudi domače
umetnike smo včasih lepo predstavili. Bili sem razočar-
an, ko sem opazil, da pravzaprav ni bilo tistega imeni-
nega učinka, ne tistega navdušenja, ki bi ga — medna bil
občutil sam, če bi mi bil — šestnajst- ali sedemnajstlet-
nemu — kdo pokazal takšne umetniške dragotine. Pa
sem razumel.

Katedra: Kaj ste razumeli?

B. R.: Da je za vsako uživanje umetnosti potrebna pri-
prava. Še zlata iz zlatorodnih žil ne dobiš zastonj. Naj-
prej moraš kopati. S kulturo je prav tako. Naša ustanova
ne more opraviti vsega. Ne more se ponujati, iz takih
metod se je že Cankar delal norca. Pač pa smo včasih
lepo sodelovali z delavsko univerzo, ki je organizirala
prevoz, aparat in operatorja. In bil sem prijetno prese-
nečen nad zavzetostjo in razumevanjem, s katerim so
npr. preprosti ljudje sprejemali slike van Gogha — ki ga
v njegovem času ni razumel skoraj nihče.

Katedra: Ne morete tega ponoviti?

B. R.: Brez pomoči — ne!

Katedra: So bili včasih mladinci sami krivi, da ni bilo
odziva?

B. R.: Če ne mladinci, včasih — nedvomno — njihova
organizacija. Ko smo imeli — zelo lepo in lahko razum-
ljivo, tudi zabavno — razstavo del Hinka Smrekarja, sem
organizacijo zveze mladine prosil, naj mi pošlje ekskur-
zije, pa čeprav samo tri ljudi, čeprav samo enega — pa
nobenega niso poslali! Tudi enega ne! Pač pa so bili hval-
ezni tisti ljudje, ki so prišli kar tako, zaradi nagnjenja.
Katedra: Mislite, da je likovna vzgoja med najvažnej-
šimi?

B. R.: Nedvomno. Zbuja fantazijo, sposobnost primerja-
nja, čut za proporcije, za »obraz« ljudi in stvari. To pa
je podlaga vsaki omiki.

Katedra: In mladi ljudje so — po vašem mnenju — po-
seben dovzetni za take vrste omike?

B. R.: Nedvomno so. Družba — tudi naša — jim glede
tega nudi premalo.

Katedra: Hvala lepa!

J. R.

beli senci

Šla je starka skozi decembrski mraz, stopala je z izgub-
ljeno igro v naročju, opeharjena za vse tisto, kar bi jo
moglo napraviti mlado. Sama, z brezvrednim zakla-
dom misli, trikrat prekleto, sama ujetnica nekakšnega
duhovnega sveta, ki jo je silil h genijem ali norcem je
stopala dvaindvajsetletna starka ob BELI SENCI.

Pomotoma je padla k njej ta mlada BELA SENCA, po-
motoma ji je sledila. Da, v resnici ta BELA SENCA sploh
ni bila prisotna; ob njej je bila le senci te BELE SEN-
CE, BELA SENCA pa je bila odsotna, s svojimi mislimi
nekje na pozlačeni preprogi, plavajoči med oblake lepih
ženskih oblik. Da, pomotoma —!

Pred nekaj trenutki je stala na drugi strani peči, v brez-
upnem kvadratu štirih sten, nekje na drugi strani to-
pote, ta trpka SENCA, mrka in nedotakljiva. Pravijo, da
topla peč pozivlja premražene ude, da je prijetna in pol-
na sanj o domačem gnezdecu. Starka je slutila v tem pla-
menu led in ko je stala na drugi strani peči, je povsem
določeno vedela, da je vmes še mnogo večja pregrada,
nekakšen BERLINSKI ZID ki ga ni moč prebiti. Hotela
je spregovoriti besedico, a glasilke so rodile zavozlani
molk, hotela je dotik, a roke so ostale zaklenjene.

Ej, BELA SENCA, ki zadovoljuje ženske vseh
manjšin in ras, mar te je bog poslal na ta Planet zato,
da spreminjaš device v ženske in nič več? Mar si ti BE-
LA SENCA računala samo s tem, da mi odščipneš košček
življenja in greš?

Ti bela — bela senca o kateri je sanjarila devica z igri-
vostjo mlade tigrice v prsih, ti bela — bela senca, kako
noro sem želela da me spremljaš povsod!

Ej, »punca« neumna, mar se ne sramuješ, da te je pahn-
ila v okvir osemdesetletne starke takale varljiva senca!
Mar ni podobnih »belih senc«, ki te vsak trenutek pova-
bijo na kavico ali v kino, polno pred vsakim kioskom?

Šla je starka skozi decembrski večer, sama, kajti vede-
la je, da je BELA SENCA samo ena in nič več, nič več
kot ena... Stopala je sama, kajti BELA SENCA je izne-
nada skopnela kdo ve kam. Morda je odšla k vitkim
vratovom steklenic, morda jo je privabil vonj po devici!
Lučke, te pisane noveletne lučke, kako bodo skozi iz-
gubljenega človeka, tako pekoče, da bi zajokala, da bi
ubila vso svetlobo, če bi mogla.

Kaj bi dosegla, če bi nalepila solze na košarico cvetja?
Kaj bi dosegla, če bi poslala košarico s pismom BELI
SENCI, če bi napisala: peta ura popoldne je ura roje-
vanja, ob peti uri popoldne lahko uničiva BERLINSKI
ZID, peta ura popoldne... Ta trikrat pošastna peta ura
popoldne, ki je kriva, da se bo starka na silvestrov večer
na smrt dolgočasila s kakšnim južnim bratom, ki ves več-
er ne bo znal reči drugega kot: obožavam tvoje oči, ali
pa morda še: dobre ste ve slovenske devico, ko jo bo
»položio« v kakšni veži... Ampak to bo napravila samo
iz besa nad peto uro popoldne, iz besa nad tisto uro, ko
sta se običajno srečala.

Vedela je, da BERLINSKI ZID lahko podre samo BELA
SENCA, da samo ona lahko odstrani okvir osemdesetlet-
ne starke. Vse to je vedela. Bila pa je preponosna in pre-
ranljiva obenem, da bi poklicala BELO SENCO in ku-
pila od nje silvestrov večer, kupila, da bi prodala sama
sebe...

Narisala je tej starki brazdo več na obraz, potlej pa jo
je potlačila vase. Zaprla jo je vase, a ni vedela, kaj naj
z njo počne.

Nekje na dnu pa je vedela, da je pahnila od sebe BELO
SENCO pravzaprav sama s svojim nemogočim vedenjem,
s svojim britvastim jezikom, s svojimi žaljivimi opaz-
kami — ampak če je resnično ženska, si tega nikoli na
svetu ne sme priznati... Prav tako si ne sme priznati,
da bi včasih v sveti jezi, če ni vse tako kot si želi, iz pro-
testa odšla v dancing ali v bar in se zabavala do jutra.
Ne, tega ne sme glasno priznati! Le kaj bi mislil fant —
ta BELA SENCA — o njej!

Sicer pa je iznenada pričela upati, da se bo BELA SEN-
CA do Silvestra vrnila. Obenem pa se je ustrašila, če se
morda njena BELA SENCA ta trenutek ukvarja s podob-
nimi mislimi kot ona. Uh, ta capin, kako le more biti
takšna packa!

MAJDA ŠVAGAN

KATEDRA, list mariborskih študen-
tov, razpisuje

mesto sekretarja (ke)

Kandidat za sekretarja(ko) mora biti
študent VEKS.

Prošnje prinesite osebno v uredništvo
do 30. januarja.

o svetovnih sistemih

(Nadaljevanje s 3. strani)

je, zakaj ni nič in zakaj je takšno, zakaj ni drugačno. In nato kategorično zadržite, da je na ta vprašanja nemogoče odgovoriti brez nekakega boga. Precej smela in neskrbna izjava, da se izrazim najbolj blago. Razen na vaše prvo vprašanje oz. drugo, namreč zakaj ni nič, ki se mi zdi — oprostite — podobno kubični šalim in za katero upam, da ste napisali zgolj zato, da bi malo razvedrili bralce od vsakdanjih skrbi, pa najdete odgovor na vsa ostala vprašanja v vseh učbenikih fizike za začetnike. Tam boste našli odgovore na vsa (ali skoraj vsa) vaša vprašanja: zakaj je takšno, zakaj ni drugačno. Za pozneje, ko boste osvojili že osnovne pojme iz fizike, pa vam priporočam Kvaternikovo Fiziko za gimnazije, knjiga I, II in III. Izredno dobro napisan učbenik, zagotavljam vam. Po moji skromni oceni bi šele po tej minimalni

predpripravi bili kvalificirani dati kategorične izjave, kot npr., da je razlika med primitivnim človekom in strokovnjakom na specialnem področju — kar se tiče razumevanja naravnih pojavov — relativno majhna.

Ne vem sicer, na kaj aludirate s tem, ko pravite, da prirodnih pojavov, ki jih v svojem času (to je bilo petnajst let nazaj) ni razumel Einstein, verjetno ne razumejo tudi današnji materialistični (!) filozofi in sociologi, upam pa, da Einstein ne šteje te med strokovnjake na specialnem področju. Med nama rečeno — drznem si zagotoviti vam, da bo dober denar teh prirodnih pojavov, ki jih svoj čas ni razumel ni razumel Einstein, verjetno ne razumejo stvenikom že do konca tega stoletja. Za stvenikom že do konca tega stoletja. Za ker pač ne spadajo v elementarno fiziko ...

Trdite: »Drugi koren religije ni toliko v konfliktnosti osebnega in družbenega — ampak v občutku odvisnosti od nekoga, ki se javlja v občutku podarjene eksistence.« Poleg tega, da je trditev nejasna, dvoumna, s čisto sintaktično lingvističnega stališča, je tudi napačna. Resnica je drugačna. Religije vseh vrst porajajo izkoriščevalske družbe, zakaj v teh, pravi Lenin, »nemoč izkoriščanih razredov v borbi z izkoriščevalci prav tako neizbežno poraja vero v bogove, hudiče, čudeže itd.« (Lenin, Socializem in religija, CZ, Ljubljana, 1963, str. 7). Zgoščeno in jasno povedano, »Občutek podarjene eksistence«, o kateri vi govorite, je posledica, ne pa vzrok (koren) religije. Kajti samo tisti, ki sprejme predstavo, da ga je ustvaril nekakšen bog in da ta bog tudi neomejeno razpolaga nad njegovim bitjem in nehanjem, samo tega namreč boga občutek »odvisnosti« od nekakšnih nadnaravnih, njemu neumljivih sil, ki niso v njegovi oblasti. Zamenjate vzrok s posledico, obrnili ste kavzalno verigo na glavi, cenjeni H. Stropnik! Neodpušljiva napaka!

Religija je fantastična, izkrivljena zavest o svetu, ki jo ustvarja izkrivljena družba. O tem vprašanju sta imela Marx in Engels čisto jasno in brezkompromisno stališče. Naj bo enkrat za vselej jasno, da nista prav nič slepomišila, ko sta zapisala tole kritiko na račun religij: — mar se ne začne religija s tem, da nam pokaže nekaj človeškega, a trdi, da je to nekaj nadnaravnega, božanskega? Toda, ker mi vemo, da vsa laž in nemoralnost izvirata iz religije, potem imamo pravico, da ime teologije razširimo na celokupno neresnico in licemerstvo.« (K. Marx in F. Engels: Rani radovi, str. 136.)

Jasno je, da ste iz napačno izbranih premis potegnili tudi napačno konkluzijo —

namreč, »da bog je«. Vam je — izgleda — šala dokazati, »da bog je«. Potrebujete le določena »dejstva«, ki bodo »verjetno vedno ostala« (in ki so poleg tega še metafizične kategorije, neodvisne od »človekovega razvoja in zgodovinske situacije«, kot ste jih izvolili označiti), dalje nekakšen »zadosten razlog« in že nas to vodi naravnost do »prepričanja«, da bog je. Kako ganljivo preprosto! Deus ex machina! Čudno, da so ljudje tako slepi, da tega niso že zdavnaj vsi spoznali. O tem, ali je bogov »preko milijardo« ali ne, prepuštam odgovor vam samim, ker je terciarnega pomena. Popravil bi le vašo trditev, da je precej od teh »bogov« mogoče zanikati. Dejal bi, da jih je kar vse mogoče zanikati, pa naj jih bo milijardo ali pa še več, ker imajo vsi isto hibo: da namreč eksistirajo samo v glavah vernikov, v snovnem svetu pa ni o njih ne duha ne sluha.

»Težko bo kakšen materialist po čitanju Marxovih del odfilozofiral (!) predstavo o Bogu človeku, ki je več let razmišljal in pilil svojo silko Boga«, pravite. Poizkusiva skupaj narediti stavčno analizo tega stavka, preden se spustiva v razpravljanje o vsebini, če nimate nič proti.

Kdo je več let razmišljal in pilil svojo silko Boga? — »Materialist po čitanju ...« ali pa: »Bog človek«? Oba odgovora sta namreč možna glede na sintakso stavka. Če ste hoteli, da bralec misli na materialista, bi se po mojem stavek moral jezikovno pravilno glasil: — »predstavo o Bogu človeku, ki je več let razmišljal o njem (o Bogu človeku namreč) in »pilil« svojo silko Boga, drugače ni jasno, kdo je »razmišljal« in »pilil« silko Boga: materialist ali Bog človek. Didaktično bi bilo priporočljivo, če bi v prihodnje posvetili tej plati pisanja kanček več pozornosti, da ne bi vaše sicer klene misli trpele na razumljivosti in nedvoumnosti.

Bog človek ima pred drugimi devetsto devetdeset milijoni devetsto devetdeset tisoč devetsto devetdeset milijoni bogovi (nekaj tisoč bogov plus ali minus) le to prednost, da je zadnja, končna stopnja abstrakcije monoteizma. Večja abstrakcija ni mogoča. Tu je konec. Ta bog nima več ne telesa, je brezsnoven, ne živi v času, je izvenčasoven, izven dosega naših čutil — izvenprostoren, vseobsegajoč, univerzalen in ne vem kaj še vse. To in samo to ga loči od njegovih kolegov po stanu. Pripomnil bi le še to, da Marx ni toliko pisal za okorele vernike, ki so leta in leta »pilili« svojo silko Boga, seveda ob strokovni pomoči profesionalnih dušebrižnikov, ampak bolj za tiste, ki še niso bili zastrupljeni s strahom o večnem pogubljanju, ki še niso podlegli duhovnemu zatiranju, ki je imanentno vsaki religiji.

Misel, da je »do ateizma enako daleč kot do vere v Boga«, je morda veljala v srednjem veku in še pozneje, danes pa v naših družbenih razmerah nikakor ne bi mogli trditi več tega, niti približno. Otroci, ki se danes rode sredi sveta, ki daje edino veljavno znanstvenim spoznanjem, ki jih obkrožajo plodovi človeškega razuma in njegove ustvarjalnosti, ti ne bodo nikoli sami iskali zatočišča v enostranstvu, pri neklih nadnaravnih silah in božanstvih. To se bo zgodilo le, če jim starejši to vcepijo, če jim vsilijo Boga. Sicer pa, to moji trditvi podpirajo najbolj zgovorne statistike o gibanju števila vernikov.

Na koncu bi hotel poudariti le še to, da je danes tako, kot pred sto in več leti še vedno v veljavi znameniti Marxov izrek: »Religija je opij za ljudstvo.« In kot veste, cenjeni H. Stropnik, je narkomanijo treba zdraviti, ne pa jo samo napadati, zato, prosim, tudi ne razumite teh mojih reagiranj na vaš sestavek kot napad, temveč kot poskus razčistitve nekaterih stvari, posebno še, ker se mi zdi, da ste bili pri pisanju tega stavka rahlo pod vplivom vaših duhovnih mentorjev.

Sicer pa sem vam vedno na razpolago;

s spoštovanjem Urbančič Vojko

konec politične „namenskosti“ v literaturi

Letnik 1968 so Problemi sklenili s poezijo in prozo skupine 442. Prav je da ob zadnji letošnji številki revije, ki je na Slovenskem povzročala toliko hude krvi (raje političnega kot literarno-estetskega značaja), zapišemo nekaj misli, zlasti o konceptu urednikov in njihovi urejevalski politiki.

Doslej smo bili pri nas navajeni revij, ki so izhajale z določenim »programom«, slonečim na svetovnonazorskih ali literarno estetskih izhodiščih urednikov in avtorjev, ki so sodelovali. Njihovo gledanje na svet in človeka je bilo vselej pogojeno s pozicijami netolerantnosti. Problemi so razbili iluzijo o klasični slovenski (»humanistični«) reviji. Prostor svojega delovanja so postoterili, ko so se odločili za tematsko pa tudi sicer različne številke.

Prva »nova« številka je prinesla dramske tekste mladih avtorjev, ob njih pa še nekaj proze in poezije. Ne bi bilo vredno naštevati vseh prednosti takšnega načina. Urednikom je bilo jasno, kakšna je v Sloveniji na tem področju situacija, kako zelo potrebno in nujno je neke natisniti dramske tekste, ki ležijo, kljub svoji vrednosti po predalih, ali se valjajo po nizah urednikov vseh mogočih revij in časopisov, ne da bi imeli pri tem najmanjšo možnost, da bodo kdaj s svojo prisotnostjo dokazovale bogastvo in pestrost slovenskega dramskega ustvarjanja. V drugi številki smo lahko brali zgolj filozofske razprave, ki v veliki meri in v veliki večini razpirajo nov svet in nov način mišljenja, za kakršnega nam je sicer jasno, da je prisotno; kaže pa se le skozi članke in polemike, ki pa nam nikoli ne zmorejo kompleksno predstaviti hotenja avtorjev. Tretja številka je zagledala luč sveta v obliki Kataloga. Zakaj je bilo važno Katalog izdati, nam je po vsem, kar smo slišati, jasno. So pa Problemi dejansko s svojo reprezentančno obliko in s svojim i formalnim i neformalnim vplivom dali nekaterim tekstom in »izdelkom« mesto in afirmacijo, kakršne bržkone ne bi zaslužili. Prav je, da so v polemičnem ozračju prišle na svetlo marsikateri resnice, ki jih doslej nismo poznali, škoda pa je, da so iz Kataloga, ki nima nobenih možnosti, da bi kakorkoli spreminjal strukturo mišljenja večine mladih Slovencev, napravili politični problem, da so potemtakem o Problemih in Katalogu govorili vsi, samo tisti, ki so resnično poklicani za to, namreč literarni strokovnjaki, ne. Dejstvo je, da je polemiko in dialog mogoče voditi le med mislečimi ljudmi, z apologeti »lepega« in »moralnega« in tako dalje, ki so apologeti vseh teh vrednot zavoljo tega, ker so jim jih vcepili v glavo v šolah in političnih seminarjih, pa je bolje o tem ne govoriti. V četrti številki nas literarni teoretiki, ki že dalj časa vznemirjajo slovensko književnost s svojimi teorijami o »koncu umetnosti«, seznanjajo podrobneje s svojim delom in svojimi izhodišči (samo laična replika: Zakaj gospodje Kermauner, Pirjevec in drugi ugotavljajo konec umetnosti, zakaj ga ne živijo, torej zakaj sploh pišejo in teoretizirajo?). Feta številka je bila zopet v znamenju literature.

Zelo heterogene, pa vendar v množicem skupne, literarne tekste smo lahko brali izpod peresa tako mlajše, kakor starejše ustvarjalke in ustvarjalne generacije. V zadnji, že omenjeni številki, se nam predstavlja skupina 442 s svojim humanizmom, ki mu je sodobna literatura vcepila dobro mero destrukcije. Po mnenju nekaterih je ta smer, je takšna literatura najbolj perspektivna, ker likrati razkrya stare sentimentalne humanistične okvire, obenem pa skuša oživiti mrtvega človeka, izgubljenega človeka v tem samem sebe uničujočem svetu in ga osvobajati obrtniško-pridobitniške mentalitete, ki je v Slovenijo že od nekdaj zakoreninjena, danes pa prihaja na dan v vse bolj brutálni in razčlovečeni obliki.

Problemi so torej nedvoumno razkrojili staro strukturo v slovenskem kulturnem prostoru in poiskali smelejše in izvirnejše rešitve. Opustili so nivo »političnega« in zahtevali nivo strokovnega. Težnja po funkcionalizaciji je očitna. Književnost naj delajo književniki, filozofijo filozofi, politiki pa se naj odpovejo svojemu nenehnemu strahu pred namenskostjo književnosti in filozofije

Drago Jančar

težave KUD študent

Kulturno umetniško društvo Študent je specializirana organizacija, ki skrbi za udeleževanje študentov na kulturnem področju. Prisotnost študentov v kulturnem življenju je neizogibna. Prek takšne institucije kot je kulturnoumetniško društvo, pa je mogoče posredovati širši javnosti želje in uspehe tistih, ki se zavedajo svojih kulturniških, umetniških in ustvarjalnih ambicij. Priznati moramo, da je tudi med našimi študenti nekaj takšnih, ki s svojo dobro voljo in z mnogo potrpljenja ter entuzijazma skušajo poteševati kulturne potrebe študentskega življenja. KUD Študent bo v kratkem slavil peto obletnico obstoja. V začetku novega akademskega leta je tudi med »kudovci« zavel nov veter. Ustanovitve mešanega pevskega zbora niso mačje solze, saj predstavlja njegovo članstvo dobra polovica vseh, ki so člani društva (okoli 50 študentov). Upravičenost obstoja so že večkrat potrdili na uspešnih nastopih. Dirigent Stane Jurgec ima v programu štirindvajset pesmi, ki jih bodo skušali pevci v tem letu osvojiti. Zanimanje za zbor je zadovoljivo, pripravljeni pa so sprejeti vsakega, ki bi pokazal voljo.

Druga skupina so »folklorniki«. Prav folklor ima pri KUD Študent največjo tradicijo. V letošnjem letu je ostalo samo nekaj starejših, rutiniranih članov. Večino predstavljajo novinci. Kljub temu teče delo pod vodstvom Vilija Vrhovnika nemoteno naprej. Pred kratkim so z uspehom nastopili v tovarni Zlatorog, kamor so jih povabili člani kolektiva. Njihovo delo pa je povezano z nešteti težavami. Največji problem je glasba. Težave imajo tudi s prostori za nemoteno vadbo. Začasno vadijo v baletni sobi srednje glasbene šole, to pa je povezano z velikimi izdatki, ki pa jih blagajna skoraj ne zmore.

V letošnjem letu so pri KUD sklenili, da bodo znova oživili dramsko skupino. Spet je bilo treba nekaj prostovoljcev in delo je kmalu steklo. V kratkem bodo prišli na svetlo s satiričnim kabaretom Ringa raja. Pomisleki, ali bo stvar na dostojni višini, kako bo mladi režiser Jože Marinšek uspel in podobno, so še na vsak način preuranjeni. Javnost, bodisi študentska ali neštudentska, je zahtevna in predvsem kritična, ker bo pač vsak imel »nekaj za povedati«. Hočemo opozoriti, da je amatersko delo zelo nevhvaležno. Venomer ga spremljajo iste težave.

Pa bi mogoče nekdo rekel: Zakaj pa rabiyo, saj ne znajo ničesar. Toda kako naj dela kdo v redu, če pa ima za trideset odstotkov mesečno več izdatkov kot pa prejemkov? Toda te stvari so bile v naši družbi na splošno že tolikokrat načete (in nikoli končane), da se o njih sploh ne splača govoriti. Tudi »kudovci« so imeli, imajo in bodo še imeli težave. Toda podlegli ne bodo. Še naprej bodo životalili, kot so do sedaj. Še naprej bodo prepevali in plesali po raznih tovarnah, da si s tem pridobijo del prepotrebni sredstev. Zaradi tega pa bo manj kulture za tiste, katerim je društvo namenjeno, torej študente. Po eni strani lahko obsodimo družbo, ker ne more zagotoviti normalnega kulturnega življenja za človeka. Po drugi strani pa so za taka življenja študentskih institucij krivi študentje sami. Marsikdo od nastopajočih pred mesecem v kazinski dvorani se nerad spominja prireditve pred prazno dvorano. Kljub slabi obveščenosti je le nekaj sto ljudi vedelo zanje. Če bi bili vsaj ti prepričani v kvaliteten program (takšen je tudi bil), bi prav gotovo prišli. Čas je, da tudi v Mariboru začnemo z načrti, njih imajo drugod, ali pa ker je to v interesu posameznikov. Čas je, da njih delom. Seveda pa to ni stvar dobre volje in entuzijazma, potrebno je še mnogo več. Za afirmacijo nas samih gre!

demokracija v ZK

Zveza komunistov je prva Komunistična partija, ki je oblast v imenu razreda spremenila v oblast razreda samega.

Samoupravljanja ne moremo gledati drugače kot proces razlaščenja partije in podružabljanja politike, oziroma pretvarjanja vsedružbenih zadev v stvar vseh participantov izgradnje socialistične družbe. S tem se začne problem in smiselno reševanje problema demokratizacije družbe. Zveza komunistov mora biti tudi znotraj sebe demokratična in ne hierarhična, ker je vodilna sila. Če je hierarhična, ne more hoditi vzporedno s sodobnim političnim življenjem, ker ta ni hierarhičen. Kdor tega ne razume, ta zares »ni doma« v procesu reorganizacije in nima pojma o novih okvirih prostora in delovanja Zveze komunistov. V današnji etapi razvoja proletarskega gibanja je bilo neobhodno potrebno obračunati z ekstremnim nerazumevanjem novo nastale vloge ZK. Z ekstremom, ki je postal celo agresiven, je obračunal 4. plenum CK ZKJ, kajti naloge, ki stojijo danes pred Zvezo komunistov, se ne morejo reševati drugače kot na demokratični osnovi.

Ta naloga pomeni, da mora biti Zveza komunistov v današnji etapi na vseh nivojih v stalni pripravljenosti, samostojnosti in borbenosti. To pomeni, da članstvo deluje, če deluje progresivno. Vprašanje demokratizacije se ne pojavlja več kot vprašanje pravic in dolžnosti ampak kot vprašanje: ali smo izpolnili revolucionarne naloge in ali smo dosegli cilje?

Zaradi tega je tudi v tezah o nadaljnjem razvoju in reorganizaciji ZK napisano sledeče: »Bistvo demokratizacije odnosov v ZKJ je predvsem v tem, da se članom ZKJ omogoči tak položaj, ki mu omogoči, da vedno lahko pripomore k formiranju politike in stališč. Da bi to dosegli, moramo prerasti odnose, v katerih se aktivnost članov izraža predvsem v izpopolnjevanju politike in določil vodilnih organov, manj pa v lastni iniciativi in sodelovanju pri formiranju politike. Zaradi tega pomeni zahteva po večji demokratizaciji v Zvezi komunistov zahtevo po splošni aktivnosti članstva in organizacije, in to ne le začasno, kampanjsko, ampak stalno.«

Takšen pristop k demokratizaciji ne negiram, ampak potrjuje enotnost Zveze komunistov v vprašanjih strategije. V nasprotnem primeru bi lahko prišlo do številnih napadov na enoten socialistični sistem in enotno socialistično družbo. Taka enotnost, osnovana na demokratični osnovi, pomeni danes sprejemanje enotne razredne pozicije. Zveza komunistov ni nikoli pristopala k pojmu demokracije abstraktno, ampak s stališča zgodovinsko danih pogojev. Zato je tudi pojem demokracije imel v praksi zelo različne smisle.

Igor Zorič

jasnejši cilji

Delo, ki so ga opravili marksistični krožki v preteklem letu, na vsak način zasluži priznanje, kajti marsikje je to bilo pionirsko delo. Vendar pa si moramo odkrito priznati, da velika večina marksističnih krožkov na slovenskem nima zadosti jasnega pregleda nad svojim tekočim in bodočim delom. Nujno potrebno si je postaviti vprašanja, kaj je v dani konkretni situaciji treba imeti za poglavitno izhodišče delovanja marksističnih krožkov. To vprašanje je nujno. Od dovolj natančnega odgovora je odvisno, kaj nam bo v prihodnjem letu služilo kot izhodišče vsega bodočega dela.

Center za marksistične krožke je razposlal anketo po posameznih šolah. Izkazalo se je, da velika večina šol nima prave predstave o smotrih dela marksističnih krožkov. Zavedati pa bi se morali, da brez jasnih ciljev in poti k tem ciljem ni mogoče pričakovati drugačnih rezultatov dela MK.

Zdi se mi, da smo se problemov lotevali periferno (če smo se sploh česa lotevali) ne v njihovem bistvu. Zaželeno je, da bi se MK skušali približati problemom preko kolikor toliko solidne filozofske podlage. Seveda lahko temu marsikdo oporeka, saj trditi to bi bilo absurdno. Nemogoče (skoraj) je govoriti o filozofiji tam, kjer niti ne vedo, kaj je to. Pa vendar tudi v takšnih pogojih obstajajo marksistični krožki. Vse to je odvisno skoraj izključno od zanimanja trenutnega navdihla posameznikov in od izbrane tematike, ki bodisi privlači ali pa odbija ljudi.

Center za MK pri predsedstvu CK ZMS ima o tem, kaj naj bi bili glavni problemi, ki naj jih rešujejo MK (ali pa vsaj poskušajo reševati), precej jasno predstavo. Glavni namen delovanja MK je proučevanje marksistične in tudi drugih filozofij, ki nastopajo v današnjem svetu. Obenem pa priznava, da obstaja zadrega, ki se pojavlja v obliki »plitvin, vrzeli in šibkih točk« v našem znanju.

Veliko govorimo o svetovnem nazoru, ateizmu, kulturi, vendar včasih brez približne predstave in poznavanja omenjenih fenomenov.

Na 1. gimnaziji je marksistični krožek uvrstil v svoj program predavanja o religiji, o samoupravljanju, o humanizmu itn. Predavanja o religiji in njeni povezanosti z ljudskimi običaji je imela mentorica krožka tov. Štrbanova. V uvodu je prisotne seznanila s pojmom religije, katere vzrok je danes v prvi vrsti odtujenost človeka. Religija počiva na mentaliteti odtujenega človeka, ki ne razume družbenega dogajanja in se postavlja pasivno v družbi in ki izvršuje le tiste dolžnosti, ki so mu nujno naložene. V nadaljevanju je tov. profesorica orisala nastanek narodnih običajev in njihov pomen za ljudi. V njih vidimo danes zgolj moralen in etičen nauk.

Po predavanju pa se je razvila živahna diskusija. Dijake so zanimala vprašanja v zvezi s tem, ali bo in kdaj bo religija propadla. Ali je Engelsova misel, da bo religija odmrta takrat kot država, resnična? Dijake, ki ne verujejo, je zanimalo, kako sprejemajo tisti, ki verujejo, razvojni nauk. S tem v zvezi se je sprožilo že nekoliko »prežvečeno« vprašanje, ali je sprejemanje mladih v ZK kampanjsko ali ni? Po dolgotrajni razpravi pa so se začela pojavljati prav fantastična vprašanja o tem, ali morejo biti čudeži dokaz, da bog obstaja. Po tem smo se dogovorili, da se bomo še večkrat zbrali in na ta način izmenjali mnenja.

ZBASNIK DUŠAN

borba za mir-samo fraza?

V polovici decembra so se v našem tisku pojavila poročila o proračunskih izdatkih za tekoče leto. Opaziti je bilo stagnacijo izdatkov, edino izdatki za armado so se povečali. Nekaj dni pred tem sem pa še prebral na prvih straneh naših časopisov: splošna vojaška obveznost in vaje za vseljudo obrambo.

Ob teh naslovih oz. člankih se mi je upravičeno postavilo vprašanje, ali je tudi nas že zajela vojna histerija? Se bo Jugoslavija, nosilka gibanja za mirno sožitje med narodi, pridružila svetovni oboroževalni tekmi? KAJ VENDAR HOČEMO? MIR, SEVEDA! Z orožjem ne moremo ohraniti miru, čeprav nekateri trde tako, kot ne moremo ohraniti ognja z vodo. Na eni strani zahtevamo ustavitve vojne v Vietnamu, na drugi strani pa beremo, da bomo to leto dali še nekaj milijonov (novih) dinarjev več za oborožitev. Pa da ne bo pomote. Nisem noben simpatizer vojne v Vietnamu, ne, nasprotno, sem proti vsakemu nasilju, sem pa tudi proti nesmiselnemu oboroževanju, zaradi katerega bi lahko trpela blaginja države. Zavrmo to oboroževalno tekmo, dokler je še čas. ZAKAJ? Zaradi MIRU, seveda!

Bogo Čerin

Založba Mladinska knjiga bo ob koncu januarja poslala na trg prve izvide te edinstvene izdaje, ki bo obsegala 1500 strani v formatu 23 x 36,5 cm.

Knjiga bo razkošno opremljena, vezana v celo usnje, vezava sama pa bo v stilu starih renesančnih izdaj. Naklada je omejena na 1000 izvodov. Ponatisa ne bo.

Prav gotovo boste tudi vi želeli imeti v svoji knjižnici to edinstveno izdajo. Vabimo vas, da si pravočasno zagotovite svoj izvod faksimila knjige, ki je bila odločilna za nastanek in razvoj slovenske književnosti.

Knjiga bo stala 750,00 din, plača pa se lahko v 12 obrokih po 62,50 din.

Naročila sprejemajo vse knjigarne, Katedra, zastopniki založbe in oddelek za direktno prodajo založbe MK, Ljubljana, Titova 3, s priloženo naročilnico.

NAROČILNICA (Katedra)

Podpisani(a)

točen naslov
nepreklicno naročam DALMATINOVO BIBLIJO
Znesek 750,00 din bom plačal(a) — naenkrat —
v 12 rednih mesečnih obrokih po 62,50 din — po
prejemu računa na tekoči račun založbe Mladinska knjiga 501-130/1.

Neustrezno črtajte!

Datum:

Podpis:

kako sem pisal kriminalno zgodbo

Po temeljitem premisleku in preudarku sem sklenil napisati najstrašnejšo in najgrozljivejšo kriminalko, kar jih je kdaj napisala človeška roka.

Vse sem natanko premislil. Izračunal sem število planiranih slučajnih mrličev, število pohablencev, preštel do zadnje vse krogle, ki bodo izstreljene, število nožev, ki se bodo skrhalo in na navsezadnje sem predvidel do podrobnosti tudi število tistih, ki bodo dobili trajne poškodbe zaradi prestopnega strahu ob branju te zgodbe. Mimogrede — tolike natančnosti ne bi našli niti v našem gospodarskem planu za dva dni naprej. Temu sem dodal še lepo število karambolov, požigov, posilstev in vlomov, na koncu pa po vseh pravih še policijo in umsko nenadkriljivega inšpektorja oz. komandirja Pipa. Mimogrede, ta dobi na koncu zgodbe od tobačne tovarne zaboj tobaka po znižani ceni, od onkološkega inštituta pa anonimno pismo, naj se pazi raka.

Zaradi svojkega poteka zgodbe sem že v začetku eliminiral vse privatnike, ki bi se lahko vpletli v to stvar, ker naš kriminal ne trpi privatiziranja na tem izključno družbenem področju. Pri nas je bil kriminal družbena zadeva in takega ga je treba ohraniti pa čeprav v še tako nepomembni malenkosti.

Ko sem imel tako do potankosti izdelan načrt in zamišljene že vse umore in najlepše smrti (mimogrede, lepših ne bi našli niti na naši televiziji. Nekdo na primer umre, ker zmanjka v bolnici krvne plazme), sem ugotovil, da manjka samo še boss. Najprej sem pomislil, da bi za to zadolžil sira Basil Goldvin de Bourgh Salwey Potterja, nato pa sem se zaradi folklorne odločil za Ludvika — za naše gore list. Ker bi rad na vsak način ohranil lepa domača imena, sem za prvega pomočnika izbral šoferja Lenarta, raubšica Jakoba in dva statista Izidorja in Alojzija. Res je sicer, da Ludvik ne zveni tako kot Al Capone ali kaj podobnega, toda zaklel sem se, da bosta tudi Lucky Luciano ali mafiaboss Fischetti pravi senci v primeri z Ludvikom.

Težava se je pričela, ko sem pričel brskati po njihovi preteklosti in poskušal najti najstrašnejše strani njihovega značaja. Izkazalo se je, da je Ludvik le enkrat v mladosti s kolom iz gostilniške ograje pretepel Franceljna, ker mu je ta rekel, da je tepec. Ker je bil v vinjenem stanju, mu moramo to šteti kot olajševalno okoliščino. Toda ugotovil sem še hujše stvari. Je celo vzoren mož in svojo ženo Terezijo ljubi nadvse, da pa je nesreča še večja, ji za vsak osmi marec striktno podarja rože in namesto nje pomiva posodo. V službi je vzoren in le enkrat se je zgodilo, da je šefu rekel osel in še to za njegovim hrptom. Naravnost kriminalen pa je podatek, da se boji mačk in brž ko mu katera prečka cesto trikrat pljune. Tudi s šoferjem Lenartom ni bilo nič boljše. Dokazal sem mu lahko le tri švare vožnje s službenim avtomobilom, ko je za soseda vozil cement. Moralno je prav tako neoporečen. Ko je nekoč bral o nekem posilstvu, je omedlel. Na cesti je povozil samo mačko in dve kuri, pa še tisti je na licu mesta plačal. V prostem času pa, si lahko mislite, zbira znamko.

Veliko več veselja sem imel z Jakobom, ki je bil v stari Jugoslaviji raubšic in jo je nekoč pred nosom orožnika potegnili s srno. V tem času je bil prekleto plodovit, saj ni minil teden, da bi ga orožniki ne iskali pri ženi Tilčki. Končalo se je, ko je sin nekoč povedal orožnikom, da ata že cel

dan preklinja, ker mu je sosed pofulil zajca, ki ga je baje on ustrelil. Razočaranje je raslo, ko sem videl, da je po vojni postal predsednik lovske družine in prejel celo nagrado za skrb za živali. Do dna duše pa me je pretreslo, ko sem zvedel, da strelja samo še glinaste golobe in da ni sposoben za vojsko.

Tudi z Izidorjem nisem imel sreče. Res je, da je olajšal podjetje skoraj za cel milijoneček, pa je kujon v zadnjem trenutku vse priznal, poravnal škodo in odsedel tista dva meseca pa konec. Danes je celo v partiji in največ, kar mu lahko dokažem, je to, da prinese pamžem od časa do časa iz pisarne svinčnike in radirke, pa še te, ko so že 50 odstotno amortizirani. Nadvse sovraži tudi vlome, ker hodi zgodaj spat, zelo rad pa gleda risanke. Blazno!

Kako razočaranje pa je bil šele Alojzij! Že od rojstva vase zaprt fantiček, ki je pozneje v šoli zlagal celo pesmice. Ko je že kazalo, da bo zavil na pravo pot, je nekoč treščil Pepeta po nosu, se mu je opravičil in ga lepo prosil, naj ne govori več tistih grdih reči o Micki, ker da se to ne spodobi. Ko mu je pozneje punca odšla z drugim, ji je kupil lepo darilo in jo prosil odpustitve, če je bil grdo ravnal z njo. Ko sem že mislil, da ga bom lahko uporabil za požare, se je izkazalo, da se ognja boji, ker se je nekoč, ko so pekli sose-

Nemorala je samo pripomoček, s katerim ugotavljamo nivo morale

Resnico je lažje ponarejati kot denar

Razlika med idiotom in genijem je samo v naslovu stalnega bivališča

Bigamija je družbeno zlo in osebna nesreča

dovi koruzo, opekeli. Zelo rad ima rože, najbolj vseč so mu pa marjetice. Groza!

Ves obupan sem se vrgel na raziskovanje njihove politične dejavnosti, da bi jih morebiti uporabil kot prevratnike. Izid je bil več kot žalosten. Ludvik je bil v inozemstvu, kjer je res dvakrat štrajkal, ko so ga odpustili, pa se je zaklel, da nikoli več nosu v politiko. Lenart je bil sicer klerikalec, ker sta se z župnikom tikala, danes se pa v politiko ne vtika, ker mu je žena prepovedala. Jakob je vnet liberalalec, toda ker je moral sedeti, so ga odpisali. Pozneje je hotel postati prostozidar, ker pa nihče ni znal povedati, kaj je to, je še to pustil. Danes hodi na vse referendume in je vedno »za«. Videti ga je na vseh sestankih in sejah in če ne zaspi (končno je vendarle star) pa vztrajno kima. Izidor je pravove-rec — hočem reči v partiji, Alojzij pa ni niti za ene niti za druge. Hodi sicer k maši, ne brani se pa tudi debate o Marxu. Mislim, da sem bil na koncu z močmi. Polom, vam pravim! Kaj takega nisem pričakoval. Kaže, da z družbenim kriminalom ne bo nič. Krivce družba tako malo kaznuje, da se že smrkvcem zdi izpod časti biti kriminalalec. Razen pijanih in kratkovidnih kriminalcev drugih sploh nimamo. Ker pa sem rekel, da se na področje privatništva ne bom spuščal... pri vragu, kaj pa mi potlej sploh ostane? Nič. Napisal bom lepo romantično večerniško zgodbo, polno ljubezni, kesanja in dobrote, pomešane z našo idilično pokrajino. Za junake bom vzel — sicer pa o tem drugič. Danes sem v dno duše razočaran in na smrt utrujen.

Franci Hedl